
KRÓNIKA

AZ ÉV LEGJOBB FILMJEI BELGRÁDBAN. Február első felében, a már megszokott hatalmas érdeklődés mellett tartották meg Belgrádban az idei nemzetközi filmfesztivált, a világ legjobb produkcióit fősorakoztató FEST-et. A sorrendben tizedik film-szemlén 23 ország 65 alkotását mutatták be, több mint százezer néző előtt. A fesztivál rendezői díját Val-ker Schöndorff nyugatnémet rendező kapta *Bádogdob* című filmjéért. Legjobb forgatókönyve az *Apokalipszis most* című Kopola-filmnek volt. A legsikeresebb filmekről talán az újságírók tízes rangsora beszél. A fesztiváli kritikuskok és tudósítók szavazatai alapján készült rangsor a következő: *A haj*, *Apokalipszis most*, *Tévé-hálózat*, *Erzéstelenítés nélkül*. *Norma Rae*, *Tesa*, *Zenekari próba*, *Bádogdob*, *Maria Braun házassága*, *Az amatőr filmes*. Ládi István kritikuskunk a *Magyar Szóban* összegezi az idei FEST-en látottakat, és többek között a következőket állapítja meg: „Az idei FEST a korábbinál jóval kisebb számú produkcióval, de a korábbihoz hasonló módon tájékoztatott a világ filmgyártásáról és filmművészetéről. Sem koncepciójában, sem összetételében nem hozott újat, csupán a színvonala volt valamivel jobb, mint az elmúlt években, annak a szerencsés körülménynek a jóvoltából, hogy tavaly némileg több jó film készült a világon, mint az utóbbi években. Mivel a filmszakmában nem elég a tehetség, a tudás, hanem pénz is kell hozzá, méghozzá sok — az Egyesült

Államokban minden együtt van —, nem véletlen, hogy az amerikai filmek dominálnak a világon... A FEST '80 műsorán is észrevehető volt ez az amerikai fölény. A legtöbb film az óceánon túlról érkezett a belgrádi fesztiválra, és mi tagadás, jó néhány közülük a műsor legjobbjai közé tartozott. Csupán néhányat említünk meg: *A haj*, *Apokalipszis most*, *Az ég napjai*, *Az alvilág harcosai*. Az előbbi kettőt világszerte nagyra értékelték, az utóbbi kettőről pedig bizonyára beszélni fognak még... Európában a nyugatnémet új filmé a vezető szerep. Ez az új film, nem is olyan új már, hisz Volker Schöndorff, Rainer Werner Fassbinder, Peter Lilienthal, Werner Herzog és többiek már egy évtizede jelentősebb filmeket alkotnak, csak hosszú ideig nem sikerült betörniük a FEST-re... A FEST '80 meglepetése mégsem Amerikából vagy az NSZK-ból jött, hanem Törökországból. Igaz, ha visszaemlékezünk a néhány évvel ezelőtt látott *Autóbusz* című filmre, akkor nem is egészen meglepetés. Zeki Ökten *A nyáj* című alkotása meggyőzően igazolta, hogy a nagyok mellett oda kell figyelni a kicsikre is... A jó filmekon kívül a FEST műsorán az idén is voltak a *Superman*- és *A nyolcadik utas*-féle sikerprodukciók is. Úgyisintén jó néhány, fesztiváli viszonylatban gyatra film is. Egészen véve, mégis, az idei FEST kedvező benyomást keltett. Valamivel kedvezőbbet, mint az elmúlt néhány évben...”

ÍRÓEGYESÜLETI KÖZGYŰLÉSEK. A Vajdasági Íróegyesület március elején tartott szokásos évi értekezletén megállapították, hogy az Országos Írószövetség programelveinek szellemében ez az egyesület is hozzájárult szocialista kultúránk és ezen belül irodalmunk fejlesztési irányelveinek érvényesítéséhez. Az egyesület figyelemmel kísérte és szervezte irodalmi életünket, s törekvései arra is irányultak, hogy javítson az írók társadalmi és gazdasági helyzetén, valamint hogy az arra érdemesült irodalmi alkotásokat határainkon belül, de azon kívül is, népszerűsítse. Elkészült a Vajdasági Íróegyesület új alapszabálya is, amelynek legfőbb jellegzettsége, hogy az egyesület öngazgatósi szervei a területi íróközösségek küldötteiből tevődik össze, s hogy érvényt szerez magának a kollektív vezetés. Az egyesület vezetősége, amelynek élén egyéves mandátummal Gion Nándor eddigi elnök áll, már új munkamódszerekkel fog dolgozni.

Egyéves munkát értékelő és felmérő közgyűlést tartott a Szerb Íróegyesület tagsága is, amely a szervezet élére Ivan V. Lazicót választotta.

ELHUNYT STOJAN ARALICA ÉS MILAN KERAC. Két jeles festőt gyászol a képzőművészek országos egyesülete. Február első napjaiban elhunyt az egyesület legidősebb tagja, a 97 éves Stojan Aralica akadémikus, s a tőle majd három évtizeddel fiatalabb újvidéki festő, Milan Kerac.

Stojan Aralicát a legképzettebb jugoszláv festőként ismerték világszerte. A festészetet a világ legismertebb központjaiban tanulta, Münchenben, Párizsban, Londonban volt „a jugoszláv festészet nagykövete”. Aralica elsősorban kolorista volt, de egyik fő képviselője volt a jugoszláv posztimpreszionista hagyományoknak, munkásságában kimutathatók a kubista voná-

sok, sőt életének kilencedik évtizedében még az absztrakt művészet iránt is komoly érdeklődést mutatott. Ács József Aralica 1930 és 1960 közötti termékeny szakaszáról a következőket írja: „Téma és stílus szempontjából művészetében két fontos tényező párhuzamosan volt jelen. Képeinek első csoportjában a tengerparti táj jelentős helyet kapott, mert a plein-airen keresztül az alakhoz, vagyis a francia impresszionizmus formulájához térítette vissza... Az 1951-től 1959-ig tartó belgrádi periódus Aralica alkotómunkásságának a zenéje. A tengerparti, belgrádi, de még inkább a likai kedves témák, műtermi csendéleti művészete beteljesülésének tekinthetők. A kolorista festők nagy családjához tartozott. Egyéniségének tulajdonságai a változások minden szakaszában állandóságot mutattak. Aralica a festészettel párhuzamosan rajzolt is, de ezek a rajzok nem előkészület vagy vázlat voltak a festészethez, hanem a rajzolást a nagy hagyományok szerint független műfajnak tekintette. Nehéz azt állítani, hogy rajzaiban — legalábbis egyes periódusaiban — túlhaladta festészetének minőségi szintjét. Valószínű azonban, hogy kolorizmusával szemben a rajzolás a formaalakítást ellensúlyozta. A színesség derűjét szerkezetileg kellett alátámasztania, vagyis a színes világot rajzzal kellett igazolnia... Mindig úgy festett, mintha a témái nap felőli világításban lennének...”

Aralica 1883-ban az Otočac melletti Skareban született. 1910-től négy éven át a müncheni akadémián tanult, 1926-tól André Lhote műtermében dolgozott. 1930-ban tért haza. Mintegy ezeröt száz festménye van. Tanárként is dolgozott, 1959-től tagja volt a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémiának.

A gyorsan városiasodó, de a falu jegyeit is magán hordó vajdasági kis-

városok festője volt Milan Kerac. Jellegzetes ökreinek szarvai között előbb csak parasztbarokk-házak jelentkeznek, majd szecessziós városházák, később nagyvárosi szoliteretek. Témái világunkkal együtt változtak. „... az absztrakt és az informel művészet eszközeivel dolgozott — mondja róla Ács József —, ősi anyagszerű és brutális technikával, mint amilyen a természeti erőző. A vajdasági tájat és földet a természeti erők söprik, hordják, víz elárasztja, Nap perzseli, szárazság tikkasztja. Kerac ezt látja, szimbolikus expresszionista képein ezt adja vissza... Gyakran vízfestéshez fordult. A tavaszi táj különösen inspirálta, és lírai hangulatú képeket festett. De költői lendületében sem engedte meg a finomkodást... Művészetében a munka megbecsüléséért küzdött, és hitte, hogy a sorssal lehet egyezkedni, és erre ösztönözte az embert. A falut, létünket és erőnket, a bika erős szarvai tartják és védik. Ez Keracnak a jelképe.” Milan Kerac grafikusként is jelentős. A Belgrádi Grafikai Körnek alapító tagja volt. A vajdasági művésztelek megalakításában és munkájában is részt vett. 1966-ban Forum Képzőművészeti Díjjal tüntették ki, tavaly pedig megkapta tartományunk legrangosabb társadalmi elismerését, a Vajdasági Felszabadulási Díjat.

JUGOSZLÁV—MAGYAR KULTURÁLIS EGYEZMÉNY. Március elején Budapesten három évre szóló jugoszláv—magyar kulturális egyez-

ményt írtak alá a művelődés, a tudomány és az oktatás terén folyó együttműködésről és államközi szerződést a két ország iskoláiban szerzett oklevelek és bizonyítványok honosításáról. Az együttműködési program új lehetőségeket nyit a két ország számos szervezete és intézménye sokoldalú és hosszú távú együttműködésére, kifejezi azt a közös óhajt, hogy még jobban elmélyüljön az együttműködés a kultúra, a tudomány és az oktatás terén. Ennek érdekében tervbe vették hosszú távú jugoszláv—magyar közös program kidolgozását, ami elsősorban a nyelvek tanulmányozására, a nemzetiségek kulturális és oktatási igényeinek kielégítésére, valamint a jugoszláv és a magyar történelem és kultúra tanulmányozására vonatkozna.

Az ideai együttműködési szerződés többek között előírja a Belgrádi Filharmónia budapesti, illetve a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarának zágrábi vendégszerelését, több kiállítás megszervezését és, a már meglévők mellett, újabb lektorátusok megnyitását is.

Az iskolai bizonyítványok kölcsönös elismeréséről kötött egyezmény lehetővé teszi, hogy e két baráti és szomszédos ország állampolgárai jobban használják ki az iskoláztatás és egyetemi tanulmányok folytatásának, valamint a tudományos fokozatok megszerzésének lehetőségét, és egyszerűsíti a tanulmányi bizonyítványok honosítását.